

Köszvény, csúsz s idegfájdalmak ellen.

Kopal A.-féle köszvénythea.

Biztos gyógyszer még azon köszvényben szenvedőknek is, kik abban évek hosszan át szenvednek, mely mint a napi tapasztalás mutatja, külső szerek által nem gyógyítható.

Kopal A.-féle izület- s ideg-liniment,

a csúszos, ideges s köszvényes fájdalmak minden nemei ellen.

Tekintetbe véve azon, a hihetlenséggel határos eredményeket, melyek ezen szerrel elértettek, az egész gyógyászati tudomány, — melynél csak megközelítőleg is biztos eredményekre lehetne számítani, nem mutathat fel. Már eddig is oly sikeres gyógyítások eszközöltek, hogy azokat valószínűleg a tudomány peccsétjével lehetne megerősíteni. Számítatlan köszvón s elismerő iratok kivonatban, valamint hírlapi cikkek s arról tanuskodó orvosi vélemények ezen szerhez csatolva, s levélbeli kívánatra ingyen s bérmentésítve küldetnek meg.

Fő- és szétküldési raktár Mauer-ben Bécs mellett,

mely egész raktárak átvétele végett bármikor megkereshető, kapható Pesten: TÖRÖK József gyógyszerésznek király-utca 7. szám; Pozsonyban Heindrich F.; Debreczenben dr. Rothschnek E., valamint az ország minden nagyobb városában.

Egy csomag ára 50 kr., két csomagnál kevesebb nem rendelhető meg. Egy üveg Liniment ára 1 ft. 50 kr., pakolás és bélyegdíj 10 kr.

Hogy a más hasonnemű készítményekkel való összehasonlítások vagy utánaadások meggátolhatassanak, a minden csomag és üvegen látható védmarkom és saját kezem aláírását kérem figyelembe venni. — Kórházak, apó-intézetek és szegények háza, a szerküldési raktár részéről, mint előbb úgy most is jelentékeny zárlatok leomlásában részesítettetnek. 1021 (2-3)

A. Kopal

Kész öltözékek és menyasszonyi ruhák.

A derék mérték szerint készítették, az alj mindig a legutolsó párisi divat után. Vidéki megrendeléseknél kérem a mértéket, Centiméterrel mérve; — vagy egy jól álló derekat, a ruhaalji előhossza mértéket, a netaláni egyéb megjegyzésekkel együtt beküldeni.

1 moll öltözék, kész derékkal, övvel és alsósoknyával együtt, 30, 36, 45, 50, 60 forint és feljebb.

1 tartalón öltözék, övvel és alsósoknyával együtt, kész derékkal 30, 36, 40, 50 forint és feljebb.

1 menyasszonyi moll öltözék, myrtussal díszítve, 40, 50, 60, 70 forint és feljebb.

1 menyasszonyi öltözék, illusionból vagy brüsseli tüllből, myrtussal díszítve, 70, 80, 90, 100 forint és feljebb.

1 menyasszonyi atlasz vagy tafeta öltözék díszítve 80, 100, 120, 150 forint és feljebb.

1 menyasszonyi sima fától 2 75, 4, 8 forint; himzett 4.75, 6—20 ftg.

Az említett szöveteken kívül más szövetekből is készíthetnek ruhák.

Mirtus koszorúk új kötessel, 3.75, 5, 6, 8, 10 forintig.

Csipke kendők, 1.20, 1.75, 2.50, 3.75, 5, 6 ftg és feljebb.

Az öltözékekhez külön szükségelt alsósoknyák, 6.75, 8, 10, 15 ftg.

Türsch E.-nél

Pesten váci-utca, a nagy Kristóf mellett.

Az árak készpénzfizetés, vagy utánvételt mellett értendőek.

Menyasszonyi vaszonkészletek, egymint: egyes darab ingek, ágynemű, nadrágok, éjjelkötések, zsebkendők stb., bármily árban. 906 (3-3)

Csak alapos gyógyítás biztosítottak ellen.

Titkos betegségeket s tehetlenséget, elgyengült férfierőt,

gyakori magömlések, sőt a végképeni tehetlenséget katonai és polgári kór- házakban sikerrel használt egyszerű módszerrel bámulatos gyorsan és alaposan (az újonnan keletkezett 38 óra alatt) gyógyítja Weiss J. gyák. orvos és szülész, az itteni cs. kir. garnizon főkorházban kiszolgált osztály- orvos. minden alkalomsággal úgy a titoktartás, mint a gyógyszerelőkhoz jól beosztott rendelő-intézetében Pest. Sebestyén-tér 4-dik szám 1-ső emelet, (a „2 szűzárhoz” címzett kávéház fel- lett), naponta reggel 7 órától 10-ig és délután 1—4 óráig.

Férjak és hölgyek részére külön bemenet és külön várószoba. Díjjal ellátott levelekre leggyorsab- ban válasz, és kívánatra gyógyszerrel is gondoskodik. 952 (4-12)

Reisz és fia,

az első magyar kir. engedélyezett gyára az apróférgék kiűrésére szükséges vegytani készítmények, Pesten, király-utca 46. szám alatt. 983 (16-25)

Figyelmeztetés!

Több évek óta, a köhögés, rekedt- ség s beszédközbeni szájkiszáradás ellen a legjobbnak bebizonyult szer az arabiai gumi, — cukorral.

Az ebből készített gumi- czukorkák kaphatók: Pest-Buda és Pozsony minden gyógyszerárú és nagyobb fűszerkeres- kedésében; továbbá Győrött: Kinder- mann J.; N. Varadon: Janky A.; Tem- mesváron: Babussnik A.; Aradon: Ströbl F.; Eperjesen: Gallozicz J. V.; Zagrábban: Sándor Alex. uraknál. Egy skatulya ára 20 kr.

Advertisement for HERCZEGNŐ-VIZ, featuring an illustration of a woman and text describing its benefits for various ailments. Includes the name 'LUEFF M.' and 'Minervához'.

Advertisement for Gyümölcsfák (Fruit Trees) and betegségeket (Diseases), listing various types of trees and their medicinal properties.

Vetemény-magvak, s vetnivaló gabna-fajok

ajánlása. Boschan testvérek nagybani magkereskedők Bécsben, iroda: Stadt, Sterngasse Nr. 6.

ajánlják kitünő minőségű erdei-, fű-, lucz- és repa-magvak raktárát kitünő válasz- tékban. — A magvak valódiságát a csiraképessegért jótállás biztosították. A legolcsóbbra szabott árjegyzék, kívánatra bérmentve küldetik meg.

1871-ki árjegyzékünk kivonata:

Table listing various types of seeds and their prices, including items like 'Borsóka-perje', 'Fehér erdei fenyő', and 'Kukorica'.

Megrendelések komló-ültvényekre, valamint fa- és bokor-ültvé- nyekre, a legpontosabban eszközöltetnek, s a lehető legolcsóbb árrát számítanak. Musra-magvakkal ellátott ajánlatokat szívesen fogadunk, s azokat egész készséggel viszonzozzuk. 1022 (2-4)

Az ő Felsége első Ferenc József császár által egy kizárólagos sza- badalommal kitüntetett, s biztosan ölé

Patkány-méreg

valódi minőségben kapható Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik szám. — Továbbá a birodalom legtöbb fő- és mezővárosaiban. 1026 (1-4) Ára egy darabnak 50 kr. a. é.

Pest, márczius 19-én 1871.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetően: Egy négyszer hasábotott petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többzori igtatásnál csak 7 krajczárba számítattik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden igtatás után 30 krajczár.

B. Perényi Zsigmond.

(1782—1849.)

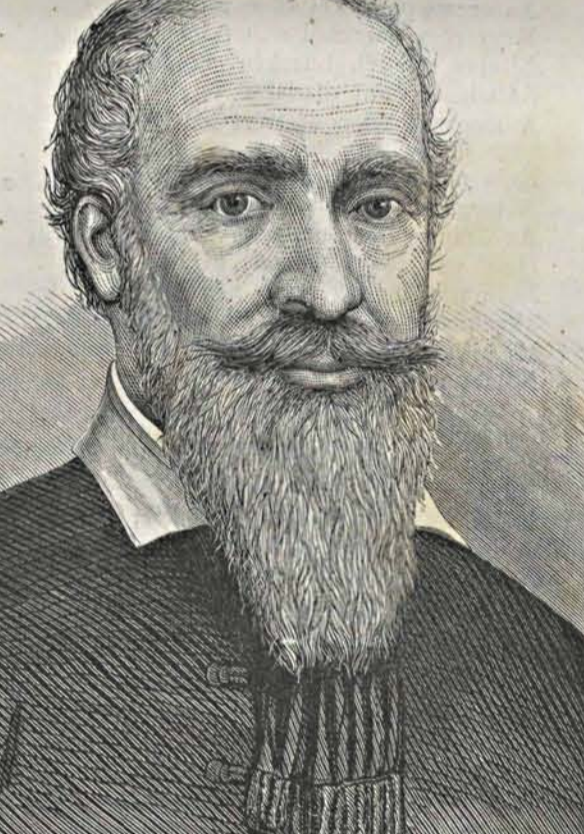
Ki e sajtóságos, szigorú, ódon erények kinyomatát viselő s mégis megnyerő arcz? Mintha nem a mai kor sima aristokratája volna, hanem legalább is az erdélyi nemzeti fejedelmek korából való: egy érdesebb kor szülötte, a minek egész kinyomata és tar- tása mutatja. Pedig a még élő nemzedék kortársa, bár Perényi Zsigmond ez, egykor ugoccai főispán, septemvir, az 1849. diki felsőház alelnöke — s az 1849. októberi vér- tanuk egyike. Arczképe, mely eddig köz- kézen forgott, nem mondható hünek erede- tijehez, s már csak ez egy (mellékes) körülmény is iga- zolja jelen közleményünket, melyhez az arczképet a dicső atya egyetlen fiának birtoká- ban levő hü képről s az élet- rajzi adatokat is első kezekből vettük.

A Perényi család a Dobos nemzetségből vette eredetét, melynek II. Endre király 1243- ban adományozta Perényt s vele a család új nevét. Az első szerző unokája, I. Miklós, főis- pán lett még az Árpádok ko- rában; s ez ágon le, Imre vá- radi püspök — ki a mohácsi csatában esett el, — a dics- vágó Péter, ki koronát ál- modva magának, hét évig szen- vedett börtönben kihallgatatl- anul, — Gábor, a Péter által alapított pataki iskola bőkezű pártfogója, — a török kezes- ségben elhalt Ferencz, — s egész sora a kitünő férfiak- nak, mindkét ágon, igazolja az ősköre büszke jelszót, melyet a nagynevű család egyik tagja a klasszikus rómaióit vett ma- ganak: „Te pater Aeneas exci- tet et avunculus Hector.”

E családból született Bereg- szász-Végardón 1782-ben Pe- rényi Zsigmond. Atyja István Ungmegye főispánja s a debreczeni ker. tábla elnöke, ősmagyar jellemű, szelid lelkületű férfiú, gondos nevelésben részesíté a gyermekkorá- ban is éberszellemű s nagyratörő fiut; előbb a nagyszombati nemesi konviktusban, utóbb

Kassán, hol a jogtant hallgatta, majd Pesten és Pozsonyban, hol a közélet pályájára gy- akorlatilag is készítette magát s alapos mű- veltsége és szabad irányu gondolkodása által tünt ki legtöbb kortársa közül. Befejezvén készülését, beregi s ugoccai birtokára tért vissza s az akkor aligültető megyei élet egyhangúságába azonnal na- gyobb elevenséget öntött. Bereg megyében lakván rendesen, hatása is itt volt érezhe- tőbb s a megye csakhamar kezébe adta a főjegyzői tollat, melyet közmegeledésre

tán az alig 25 éves ifjut Bereg megye rendei követül az 1808-ki országgyűlésre, melyen Somssich Miklóssal együtt ő képviselte az „új nemzedéket” — s melyen az akkori na- poleoni háboruk által folyton szükségelt hadisegélyek iránti tárgyalások képeztek a viták főtárgyát. Perényi azok közé tarto- zott, kik a pragmatica sanctio alapján a szükséges segélyt a közös védelemre nem tagadták ugyan meg, de annak megadását a viszonyok felőli hiteles felvilágosítások- tól s a valódi szükséglet igazolásától felté- telezték. Bátor és alkotmányhü fellépése egyszerre az első rendű hazafiak sorába emelte őt a közvélemény előtt.

B. PERÉNYI ZSIGMOND.

Megyeje első alispánná, majd ismét az 1811-ki ország- gyűlésre követévé választotta. Hivatali pályára élesgettek; de ő ismét alispáni székére tért vissza s megyéje érdekeit sie- tett előmozdítani; védeve a „sze- gény adózó népet” s egyike az elsőknök, kik a közlekedési esz- közök horderejéről meggyő- ződve, e téren is tettek valamit. Népszerűsége, melynek me- gyéjében érvedett s melyet a társadalmi téren is a szaba- dabbeszmeék terjesztésére hasz- nált föl, csakhamar irigységet költe; feladások következtek, királyi biztos küldetett a me- gyébe, s ő, miután magát telje- sen tisztázta az ellene emelt politikai vádak alól, sértett önézrettel, de a közvélemény tiszteletétől kísérve, vonult vissza a hivatali pályától s tért magányába.

Az alkotmányra szomorú idők következtek. Azt lehet mondani: a bécsi kongresszus után a magyar alkotmány, ha felfüggesztése kimondva nem volt is, tényleg fel volt függesztve. De mi- dőn a nemzet ismét hallatni kezdé szavát s a törvénytelen visszaélések ellen a megyék sorban szólaltak fel: Perényi Zsigmond is, elérlépve magányából, az ébresztők közt volt. — Az elvégre összehívott 1825-ki ország-

gyűlésen ismét ott találjuk, edzett bajnokát már az alkotmányosságának, a szabad hangú ellenzék sorában: Nagy Pál, Balogh, Platthy, Borsiczky, Niczky s több jelekkel együtt.

Ellenzéki magatartása nem gátolta József nádort, hogy benne a szilárd, elvű hazafit ösztönöznie becsülje; s nem kívánva, nem várva tőle elvei s hazafisága feloldozását, rábirta végre, hogy 1830-ban, midőn a kormány komoly hajlamot kezdett mutatni az alkotmányos utra téréshez, helytartósági tanácsosságot fogadjon el, melyet 1835-ben Ugocsa megye főispánjává cserélt föl, csaknem egyidejűleg a hétszemélyes tábla közbirájává is mozdítottatván elő. Ő ez állásában is egyesítette a király iránti hűséggel a hazafiaságot s kötelességet mindkét irányban teljesítve, a közbecsülésben egy perczig sem ingott meg. Folyvást a reformpárt híve az 1832—36 és 39—40-ki országgyűléseken az örök váltság, a hűbéri viszonyok eltörlése vagy korszerű szabályozása, a köztelherviselés — szóval a reform-eszmék mellett küzdött s a felső tábla szabadelvű kisebbségének hű tagja maradt. A szólás-szabadságnak is törhetetlen bajnoka: főispán és septemvir léterre határozottan kikelt a szólásszabadságon ejtett sérelmek s a Wesselyi és Kossuth irányában követett törvénytelen eljárások ellen. Mint a legfőbb törvényszék tagja: ítéleteiben szigorú törvényességet emelkedett méltanyossággal tudott egyesíteni s e téren is kivívta a közbecsülést.

Az adminisztratori rendszert a megyékre rá erőszakoló Apponyi-kormány nem talált támaszt benne. Fölmentetvén azért a főispáni teendőktől, csupán ítélőbírói állásában maradt. S ebben találta az 1848-diki új korszak.

A régi idők emberei közt tán egy sem volt, kihez a felelős magyar kormány több bizalommal viseltetett volna, mint Perényi Zsigmondhoz. S mindjárt az utolsó kolozsvári országgyűlésre küldetett, hol mint miniszteri biztos volt jelen az unió kimondásánál, s képviselte a központi felelős kormányt. Utóbb megnyilván a pesti országgyűlés: a felsőház másodikelnökévé nevezte-tett ki.

A hely, melyet itt elfoglalt, végzetes lón reá nézve. A felsőház első elnöke, Majláth György országbíró, a Windischgrätzhez küldött békekövetség elnöke a szinpadról, az elnökség egészen reá maradt. Előbb már a forradalmi „honvédelmi bizottmány” tagjává lón. Debreczenben ő vitte a felsőház elnökségét. S így a függetlenségi nyilatkozatot a felsőházban ő mondta ki és ő írta alá mint elnök.

B. Perényi Zsigmond nem volt forradalmi ember. Meggyőződésből aristokrata és királypárti, de szintoly erősen alkotmányos érzelmű magyar hazafi. Azonban forradalmi idők, mint nagy természeti viharok ragadnak és sodornak mindent, még a meggyőződéseket is. Forradalmunk lejtője kezdetben oly menedékes — s egyszerre aztán oly meredek volt, hogy előbb nem is intette vigyázatra, utóbb nem hagyta többé megállni, a kik rajta mentek. Perényi Zsigmond nem az egyetlen volt, ki akarva soha sem ment volna bele a forradalomba; de bele sodortatva, később volt meghalni, mint visszatérni, mikor már csak a haza ügye iránt hűtlenséggel lehetett volna. A mily hű volt a trónhoz, míg az a hazával össze-forrva állt, ép oly hű maradt a hazához, mikor ennek hűségét nem lehetett amazával egyesíteni. S ha e kényszerű szakadással szíve vérzett is, egy perczig sem kételkedett: hogy nem a haza az, melyet el szabad

hagyni. Érezte, hogy saját halálítéletét írja alá április 14-én, de bátran aláírta. A haza ugy kívánta.

A kormányt az utolsó perczig nem hagyta el. Követte Szegedre, Aradra. A világi fegyverletétel Világoson, rokona Bohusné kastélyában találta, Csányival együtt. Velők volt Nyáry Pál, s Perényi titkára Cséry Lajos, ki az utóbbi két év alatt folyvást vele volt mindenütt. Csányi menekülésre nógatta társait, élénken érezte a veszélyt, mely azokra vár, kik osztrák kézbe kerülnek; maga azonban nem akart menekülni. A stoá bölcsének közönyével várta be a bizonyosnak hitt halált. Perényi is menekülésre határozta el magát; de — erős honvágytól ragadva meg, nem bírta elhagyni hazája földét. Cséry és inasa nem bírták rábeszélni, hogy előbbi elhatározásánál maradjon. Visszatért Világosra s maga jelentette föl magát.

Pestre, az Új-épületbe hozták, mely akkor egy nagy siralomház jellemévé birt. Kivált miután Batthyány kivégeztetett: Perényi egy perczig sem áltatta magát reményekkel. A haditörvényszék előtt habozás nélkül, szilárdul vallott be mindent; hogy a függetlenségi nyilatkozatot aláírta, nem tagadható, de nemis igyekezett szépitgetni vagy épen megbánást mutatni a kényszerűség — s hazafiság által egyaránt vezetett eljárás fölött.

Október 24-én kötél által végeztetett ki. Csernyus pénzügyi tanácsos lépett előtte a bírónak, e szavakkal dobva levegőbe fővegét: „Adieu, du schöne Welt.“ — Utána Perényi hideg közönnyel, szájjában szivarral lépdelt; testén volt ruhájáról rendelkezett a létrán fellépőben s mozdulatlan arcvonalakkal fogadta a köteleket. Mint élt: oly férfiasan s nemesen szenvedett is ki.

A diadal napján.

Zajong a város, riadoz a nép,
Pazar fényben usznak az ablakok,
A mámor lángja lobog mindenütt,
Az arczokon a kéj tüze ragyog.
Megtért a harczból a hatalmas ur,
Eltelve göggel, büszkén, boldogan.
Lábainál, mint diadalmi jel,
A megvert ellen széttört kardja van.

És a nép boldog, és a nép ujong,
A megtért harezos nem érzi sebet,
Az özvegy nem sir, nem koldul az árva,
Hisz' van fény, pompa, királyi ebéd!
És a nép boldog, és a nép ujong:
„Zsákman, dicsőség, minden a miénk!”
És ajkain, mint diadalmi dal,
Földet megrázó hosiánna zeng.

De honn, a ridog négy falon belül
Panasztól, jajtól hangzik a setét,
Az árva kéri vissza apját,
És az apa elvesztett gyermekét;
A harezos mellén felszakad a seb,
A győzelmes harez dicstelen sebé,
Az éhenhalt nő ah! már sirba van!
S nincs senki, senki, hogy kötözze be!

És künn a harczok néma mezején
Vérző árnyaktól népesül a lég,
S ijesztő zaj kel, mintha benne egy
Megölt nemzetnek átka hangzanék;
A csont-karok az égbe fenygetnek,
Bosszu liheg a zúzott mell alatt,
S a sír teleben megfagyott szemek
Siratják az otthon maradtakat.

— És a hatalmas, a gögös nagy ur
A mámor kéjes karjain pihen,
S százezreknek kiontott véreért
Egyetlen könyecsepp nincs szemében.
Szeme föl az álom — ugy lehet —
A legszebb tünder-képeket szövé...
Hiszen a vér csak vér volt, és a népé,
De a koncz és a dicsőség — övé.

Udvardy Géza.

A jelen korszakról.

(Channing E. Vilmosnak a philadelphiai kereskedelmi olvasó-egylet előtt tartott felolvasásából.)

(Vége.)

Korunk ez egyetemességi irányt mutató mozgalmak között említenem kell még egyet: az ipart. Mily számtalan alakban jelentkezik ez! Mily sok csatornát át ömlik az emberi munka! Mily nagy terjedelmet vesz a szenvedély megszerzési nemcsak az élet fenntartására szükséges eszközöket, hanem a gazdagságot is! Mily roppant vállalatok izgatják az embereket! Mily sürgős-forgás az üzlet, az ipar minden neiben! A nyereszeti szellem mint el van az örültség terjedve! Minő új mesterségek s üzletek keletkeznek! Az ipar áttör az ős erdősegeken és fejszéivel felriasztja ott az örök csendet. Önök előtt, uraim, a kereskedés a legfőbb érdek és ennek nincs határa egyebütt, mint ott, a hol a föld megszűnik lakható lenni. A kereskedés nincs a megszokott partokhoz kötve, s nem is tesped egyes pontokon, hanem utat tör magának minden öbölbe, behat a miveletlen országok szívébe, gőzhajóit küldi fölfelé még ki nem kutatott folyókba, a földet vasutakkal hálózza be, és így eltörlő a nemzetek közti távolságokat. A kereskedelemnek nemes hivatása van. Követitől szolgál a távol nemzetek között, és az emberek szükségét, nem mint hajdan a háboru ingercív, hanem a béke kötelekeivé teszi. Azt az általános szellemi tevékenységet, a melyről szóltam, nem kis mértékben mozdítja elő a kereskedelem, amely a gondolatokat, a találmányokat és nagy emberek iratait szétszórja a földön, és a tudomány és irodalmi férfiakat mindenütt egy szellemi köztársasággá egyesíti. Uraim, legyen szabad kifejeznem azt az ohajtásomat és reményemet, hogy ezen ország kereskedői eme magasatos elvek szerint járjanak el a maguk hivatásában. Ne keressék önök csak a maguk hasznát, hanem igyekezzenek arra, hogy az emberi nem tökéletesítésére szolgáló eszközöket mindenfelől elterjesszék és az embereket mindinkább egyesítsék egymással a legnemesebb baráti érzelemben. Fogadják el azon elveket, a melyek általános bizalmat szülnék. Főként a kevésbé művelt népekkel való közlekedésben érezzék magukat bensőséggel kötelezve a polgári-sodás előhírnökeivé lenni. Legyen a kereskedők utja a humanitás, a hasznos mesterségek, a tudomány és vallás missziója.

Célom volt ezekben megmutatni, hogy korunk legkitünőbb mozgalmában az egyetemesség és terjeszkedés jelleme nyilatkozik, és ezt ugy adtam elő, hogy abból a mi korszakunk ezen nagyszerű jellemvonásán érzett örömem is kitünik.

Ne gondolják azonban önök, mintha én jelen korunkban csak a jót látnám. Az emberi dolgokban nincs feltétlen jó. Ennek az iránynak is megvannak a maga veszélyei és rossz oldalai. Csak egy példát hozok fel: a vagyon és gazdaságra való nagyszerű kilátások a néptömegekben szenvedélyes versenyt szülnék, nyereszkeskedő durva szellemet, lázas és kielégíthetlen kívánságot, melyt az család, bukást, bizalmatlanságot, inséget rettentőleg megszorította, ugy, hogy az amerikai név példabeszéddé vált túl az ozeánon. Mint bárki más, olyan tisztán látom én is a társadalom jelen állapotának veszélyeit De mégis örvendek, hogy ezen korszakban születtem. Mert csak igaznak marad, hogy az emberi természet emelkedésre, fejlődésre van teremtve; ez az ő igaz élete, és ezt nem szabad megakadályozni azért, mert veszélyekkel van összekötve. A gyermek, midőn ifjúvá lesz, az ő korábbi

nyugalomát és biztonságát új szenvedélyekkel, erős indulatokkal cseréli fel, a melyek veszélyeket rejtenek magukban; de kinek jutna eszébe őt azért örökös gyermekesre kárhóztatni? A veszélyeket nem kerüljük ki. Ezek az emberi élethez tartoznak. Szüntelen mélységek mellett járunk. Igaz ugyan, hogy sokan a biztonságot legfőbb jónak tartják. De az Isten valami jobbat is tűzött előnkbe: az erőfeszítést, a küzdelmet és haladást. S vajjon nem kedves dolog-e egy oly világban élni, mely szüntelen forrongásban van, ha szinte szenvedünk is benne? Ha a külső természetet tekintjük, ebben is a leghatalmasabb és legfélelmeesebb elemek, a levegő, a tenger, a tűz vesznek körül, a melyek néha minden korlátok áttörésével s az emberek munkáinak összerombolásával fenyegetnek. De ki az közülünk, a ki ezeket a félelmet gerjesztő erőket meg akarja semmisíteni, a ki az ozeánt egy peshedő tóvá ohajtani átváltoztatni, s a zugó szélvész hallgatásra szeretné kényezteti azért, hogy némely veszélyeket életünkben elkerülhessünk? A természetnek eme titkos, végtelen és ellenállhatlan ereje, számtalan alakot öltve magára, a természetet az ember valódi iskolájává teszi s annak oly vonzó érdekkel köleszőz. Alélemben még hatalmasabb erők vannak bezárva és működésnek megvan a maguk veszélye.

Ha korunk nevezetesebb mozgalmait tekintem, nem látok semmi okot a túlságos aggodalomra. Igaz, hogy ezek a mozgalmak komoly irányúak és messze kihatók; de a tárgyak, a melyekre irányulnak, egyszersmind kezeségül szolgálnak a rossz követke-zések ellen. Például a tudomány, irodalom és gondolkodás általános elterjedése támaszthat-e bennünk félelmet? Az olvasás gyakorlása lázadást szül-e? A csillagászat azért járja-e be az eget, vagy a geologia azért furja-e át a földet, hogy anyagot gyűjtsön a társadalom megtámadására? A természet tanulása talán pártitásra vezet annak szerzője ellen? A történelem azt tanítja-e, hogy az emberek sorsukon az állam felforgatása által javíthatnak? A költemények olvasása lázadásra ingerel-e? A szép érzésének terjesztése a népet zavargásokra teszi-e hajlandóvá? Sőt inkább a lángelmék művei és a szép művészetek nem gyakorolnak-e szelidítő hatást a lélekre? Egy sor könyv a szegény ember házában nem szolgál-e zálogul az ő békeszeretetére? Nem tagadhatni, hogy a gondolkodás a maga szabadságában kétségbe vonja s megtámadja a legszentebb igazságot is. De hát az igazság oly gyenge, olynymorult-e, hogy szuronyok által szükséges oltalmazni a megtámadás ellen? Nincs-e az igazságnak semmi szépsége, semmi hatalma? s az emberi léleknek nincs-e annyi ereje, hogy megismerje annak bizonyosságát s tisztelje méltóságát? E mellett a legkorlátlanabb gondoltszabadság is magában rejt mindig egy bizonyos konzervatív erőt. A tévelygők nem mind ugyanazon egy dologban tévednek. Míg az igazság egy és ugyanaz; a tévely szerfelett különböző alakot ölt magára. Ez egy magával meghasonlott ház, mely fenn nem állhat. A tévely előbb-utóbb elenyészik, ha csak a szabad gondolkodás megszorítása azt fenn nem tartja. A történelem tanítja, és ez a leezke megbecsülhetetlen, hogy a fizikai erő, mely a szabad vizsgálódást elnyomta, a mult idők babonáinak és tévelyekinek legerősebb bástyája volt.

Egy más szempont, a mi engem a társadalmi rendre nézve a korszak általános mozgalmak mellett is megnyugtató, az a tény, hogy e mozgalom a folytonos munka alakjában jelenik meg. Az újabb idők a

multtól különösen megkülönbözteti az is, hogy mi munkatörőbbek lettünk. A mi veszedelmünk a terhes munka megszokásából származik. A görög és római polgárok munka nélkül éltek. Mi pedig némileg a méh és a hangya ösztönével látsunk dolgozni, és ez nem kis biztosíték a törvényesség és lázadás ellen.

Egy más körülmény, a mi a csendes polgár-életet biztosítja, a kényelem szeretete, a mely az ipar és mesterségek fejlődését nagyban elterjedt. A hűbériség korszakában és a régi időkben élt néptömegek nem volt oly kényelmes lakhelye, a hideg és zivatar ellen nem volt ugy megvédve, nem öltözött oly tisztességesen és nem élt oly jó ízű ételekkel, mint most a mi népségünk. S meg kell vallani, a mi egyébaránt nem nagyon hízog az emberi természetnek, hogy az emberek legkevésbé sem hajlandók megtagadni maguktól ezt a kényelmet még valamely üdvös czélért sem, mennyivel kevésbé lennének hajlandók arra, hogy oda dobják áldozatul a polgári lázadás dühének és iszonyainak.

A biztonságnak egy más eleme jelenben a családi életnek megszilárdulása. A keresztény vallás a tüzhelyt megszentelte, a szeretetet megédésítette, és a férj és nő, a szülők és gyermekek közötti kötelékeket megerősítette. A társadalmi rend mindnyájunknak kedves, mivel ez védi és oltalmazza hajlékainkat. Hajdan a családi kötelek aránylag nem volt korlát a társadalom háborgatóival szemben. Ellenben most mindnyájan jól meggondolnók a dolgot, mielőtt veszélynek tennők ki azokat, a kik nekünk kedvesek.

Még egyet. A keresztény vallás a társadalmi rend záloga, a mit közlünk senki sem méltányolhat eléggé. Bármily jelentéktelennek lássék is a keresztény vallás befolyása az emberiségre, nem kis mértékben előmozdítja és ápolja az igazság, jószág, Isten iránti félelem, a béke és a társadalmi rend iránti szeretet érzelmét. Az erőszak és vérontás oly iszonyt ébreszt fel bennünk, a minő egykor ismeretlen volt azon korban, midőn a keresztény vallás szelid és isteni igazsága még semmi befolyást nem gyakorolt a kedélyekre.

A társadalmi rendet biztosító eme körülmények mellett, mi okunk van megrettenni korunk szabad, komoly és egyetemességi irányú mozgalmaitól? Én azt hiszem, hogy maguk az emberi tehetségek a mint növekednek, magukkal hozzák egyszersmind a visszaélés meggátolására szükséges korlátokat is.

A vagyonos osztály van természetesen leginkább kitéve az aggodalmaknak, a mikről szólottam. Ez a veszélyt leginkább abban látja, hogy a szabadság minden neme kezd elterjedni a társadalom munkás néposztályai között is. Féltevény szemekkel nézi mindazon kísérleteket, a melyek ezen osztály emelésére tetetnek, holott meg kellene gondolnia, hogy egy embernek méltósága a legbiztosabb eszköz durvasága lefegyverzésére. A vagyonosok birtokfelosztástól, általános kifosztatástól s attól félnek, hogy a vagyonatlanok a gazdagok ellen szövethetnek. Bizony a kézművesnek elég terhe van, a mit hordozzon, az alaptalan gyanu és szemrehányás terhe nélkül is. Tudni kellene, hogy a társadalom fő ellenségeit nem a szegényebb osztályokban lehet megtalálni. A tömeget fel lehet használni eszközül; de a lázadások indítóit és vezetőit fenn kell keresni.

A társadalomnak bukását nem a kicsinyek, hanem a nagyok vétke idézi elő. A francia forradalmat rendszeren ugy állítják

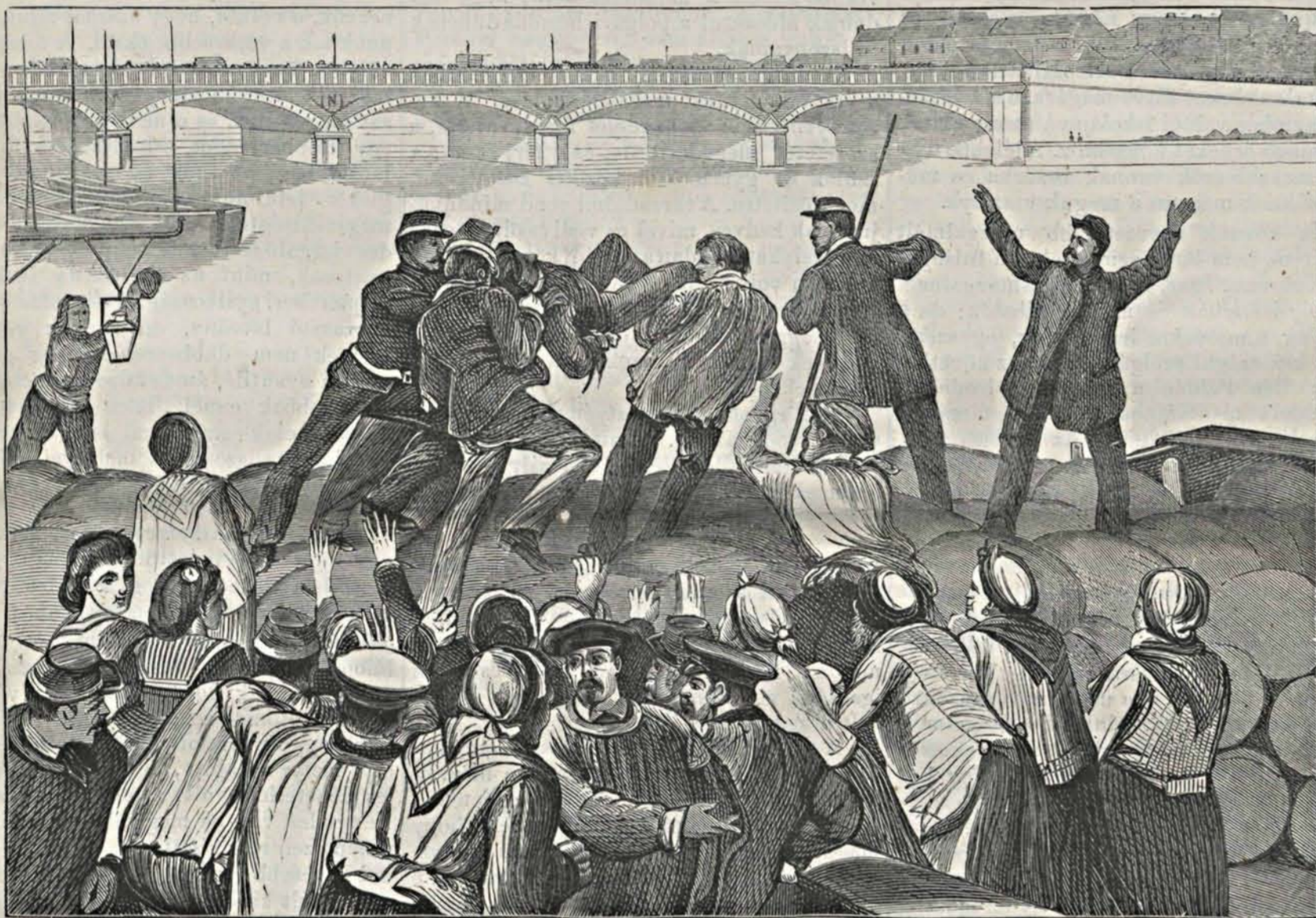
előnkbe, mint intő jelt a nép rakonezatlanságával szemben. Ugyde miből származott ez a forradalom? Kik voltak a királygyilkosok? Ki fejezte le XVI-dik Lajost? Önök azt mondják, hogy a jakobinusok; de a történelem egyebet mond. Én megmutatom önöknek a XVI-dik Lajos lefejezőit. Ezek XIV-dik Lajos, s az ő követő regens és XV-dik Lajos. Ezek vitték utódjukat nyaktól alá. A papság, mely a nantesi edictumot visszahuzta; és az ipart, ügyességet, erényt és kegyességet, a melyek erejét képezték, Franciaországból száműzte; — az államférfiak, a kik XIV-ik Lajost egy világbirodalom tervével elvakították; az elvetemdedt, aljas és gyalázatos Orleansok, és a még inkább elfajult XV-dik Lajos, az ő kéjencek és gyalázatos személyekből álló udvarával; ezek buktatták meg a nemzetet, ezek tépték szét a király iránti hűség kötelékét s döntötték romokba a trónt és oltárt. Halljuk a forradalom iszonyait; de itt is, mint más dolgokban, csak az eredményt nézzük, a nélkül, hogy számot adnánk magunknak a vétkesebb okról. A forradalom valóban iszonyatos volt, a midőn visszatekintek azon kormányformákra, a melyek azt megelőzték, és a melyek Párisból csak egy bünbarlangot csináltak, és a midőn látom, hogy az oltárt és trónt minden eddigi kelet felülmúló kicsapongás mennyire megszenteltetett, azt hiszem, a csendes vizsgáló előtt ez események szintoly iszonyatosak, mint az augusztus 10-ki és a szeptemberi gyilkosság. A vérontás valóban borzasztó látvány, de vannak vétkes, a melyek nem döbentenek meg annyira, mint a nyaktól, ámde következményeikben gonoszabbak ennél. Isten mentsem meg, hogy én csak egy szóval is elakarnám simítani azt az iszonyt, a melylyel a francia forradalom kicsapongásait szoktuk tekinteni! De midőn a forradalommal akarnak a reformoktól visszarententeni, midőn ezt ugy tüntetik fel előttünk, mint az elnyomott és tudatlan tömeg felszabadításának következtét, kénytelen vagyok a forradalom valódi okát kikeresni, és ugy találok, hogy ez a rossz kormányzatnak és zsarnokságnak hordozhatatlanná vált terhe, a néptömeg rendkívüli műveletlensége és a nagyok romlottsága volt, a mely már oly mélyre hatott, hogy más uton teljes lehetetlen volt attól megszabadulni. Kénytelen vagyok megemlíteni azt is, hogy a nép ezen rendkívüli örvöngésében is sokkal kevesebb gonoszságot követett el, mint a mennyi királyok és papok, mint nagyon is közönséges dolgok elkövettek a világon.

A francia forradalom alatt elkövetett összes gyilkosság, azt hiszem, nincs egy ötöde a bertalan-éji gyilkosságnak. A papság és a trón egy rövid éj és nap alatt több vért ottott és pedig a legjobb vért Franciaországban, mint a mennyi a jakobinismus és a hatalom minden más kegyetlen formái által kiontatott az egész forradalom tartama alatt. Maga az atheizmus és hiteltlenség is a francia papság és udvar kicsapongásainak eredménye. Az ugynevezett vallás ásta meg önsíriját. Azonban a tömeget védelmembe fogadván, nem kívánok ennek kezébe ellenőrzetlen politikai hatalmat adni át. A hatalomtól félek, bárki kezében legyen. Sem a gazdagot, sem a szegényt nem ohajtom urannak. A mit én ohajtok, abból áll, hogy miveljük, neveljük a társadalom minden osztályát, neveljük mindenek felett azt, a melyeknek legnagyobb száma van, azért, mert legnagyobb száma van, azért mert a nagy szám teszi az emberiséget, és azért, mert semminemű társadalmi előhaladást nem lehet másként eredménylenünk, mint oly befolyások által, a

melyek átjárják és felemelik az emberek tömegét. A tömeget nem kell elzárni vagy lenyomni a forradalomtól való oktan félélem miatt. Az a társadalmi reform, a mely ily áldozatra kerülné, nagyon is drágán lenne megvásárolva. Minket más rend és reform ki nem elégíthet, csak az, a mely az emberiség egyetemese mivelsével és szabadságával összhangzásban van.

Párisi zavarok.

Nehéz elképzelni azt az izgatottságot, melyet a poroszok Párisba vonulásának híre a lakosságnál okozott. A sokat szenvedett, a hazát ért nagy csapások által egyik kábulatból a másikba ejtett nép, csoda, hogy egészen nem veszté el fejét s csak a védelmi kormány éberségének és erélyének köszönhető, hogy a fékevesztett indulat oly nagymérvű kihágásokra és rakonezetlanságra nem vitte a népet, mint a múlt századi nagy forradalom alkalmával.

A párisi nép a Szajnába dob egy rendőr-ügynököt.

A nép, s bizony nem mindig alaptalanul, gyakran lett s árulásnak tulajdonítva az egymás nyomába szakadó szerencsétlenségeket, melyek az ország fejére hullottak. Áruló látott mindenki benn, a kinek becsületességéről s hazafias jelleméről nem volt tökéletesen meggyőződve. S ugyanaz a lázas ingerültség, mely a néppel tüze dobja a gyújtogatást: sajnos jelenetekre ragadta a párisiakat is. A népfőnség gyakorolta ítélő bírói jogát, a a lynchjustice, mint a legtöbb válságos időkben, kinyújtja karját, hozott ítéletet, sokszor kihallgatlanul is, és végrehajtja azt.

Ily eseményeket minden nép zavargó időszakból nagy számmal jegyez fel a történelem. S ha tekintetbe vesszük a francia nép heves, hirtelen véralakítását s azokat az előbb soha nem hallott csapásokat, mik képesek a dühöt, elkéseredést örüléssig fokozni: valóban úgy fogjuk találni, hogy ezekkel szemben a népdüh által végrehajtott ilyen nemű sajnó események aránylag véve sokkal kisebbek és ritkábbak, mint félni lehetett. Hacsak még ezután nem érijük meg a krízis teljes kitérését, a mitől a gondviselés őrizze meg a súlyosan meglátogatott nemzetet.

A védelmi kormány jó eleve gondoskodott a nép

lani: „vize vele!” Oda vonszolták a csatornához. Némelyek meg akarták menteni a szerencsétlent s a legközelebbi nemzetőri állomás felé terelték a tömeget.

A szerencsétlen halálkínok közt valahogy be-menekült az őrszobába s a tiszt lebecsülte utána a vasrácszatort. De a nép dühe már akkor ellenállhatlan áramlattá nőtt. Átmászának a rácszatort s követelik, hogy az állítólagos rendőrt kiadják nekik. Megragadják, daczára a nemzetőrök ellenállásának s kihurocolják. „Le az ügynökkel! meg kell fojtani!” ezt hallja minden oldalról. A ki csak hozzá férhet, úti, rugja. Félíg halálra verik s a körülálló nagy tömeg közül egy kar nem emelkedik megmentésére. Két katonai főemeli s pus-kát nyom kezébe, hogy maga löje meg magát. A vérszomjas tömeg ezt nem engedi. Egy darab deszkába kötözik s beledobják a Szajnába. Záporként hull a kő a tovasodott ember után, ki még néhány percig a víz felett lebeg, míg a Sz. Lajos sziget közelében eltűnik a hullámokban.

Lehet, hogy a szegény ártatlan volt, de izgatott időknek mindig sok ártatlan esik áldozatul.

A léghajók az utóbbi háboruban.

Lapunk közelebbi két számában a léghajózás fokozatos fejlődésének főbb mozzanatait és a régi légi utazásokat ismertettük meg olvasóinkkal. A nemrég lezajlott véres háboru által azonban e találmányra is egészen új korszak virradott föl. A régi, kezdeteszerű kísérleteket, a részint pénzszerezési vágyból, részint tudományos célokból rendezett léghajózásokat hadászati kémlelédekékből és egyéb hasznossági szempontokból rendezettek váltották föl. Páris az ostrom ideje alatt csakis léghajói és posta-galambjai által közlekedhetett a külvilággal. A léghajózás kalandos találmánya tehát a gyakorlati életben is alkalmazást és fontosságot nyert.

Mielőtt a legújabb légi utazásokról néhány érdekes adatot elősorolnánk, ismerkedjünk meg legelőbb is a léggömbök megtöltésének módjával. E célra mostanában a világító gázt használják, melynek sűrűsége csak félakkora lévén, mint a légköri levegő, ezáltal a léggömb felzárása lehetségessé válik. A léggömb alsó nyílását egy gázcsőhöz illesztik és így egész egyszerűen meg-

hatták; e célra tekintélyes köszönmennyiséget tartottak készletben. A legrosszabb esetben fából vagy más anyagból kellett volna gázt fejleszteniök, Igy volt aztán lehetségessé, hogy majd minden második nap szereltek föl egy-egy léggömböt Párisban, sőt némely napokon, ha sürgős tudósításokat kellett küldeniök, három-négy ballont is utnak indítottak a német hadvonalak fölé.

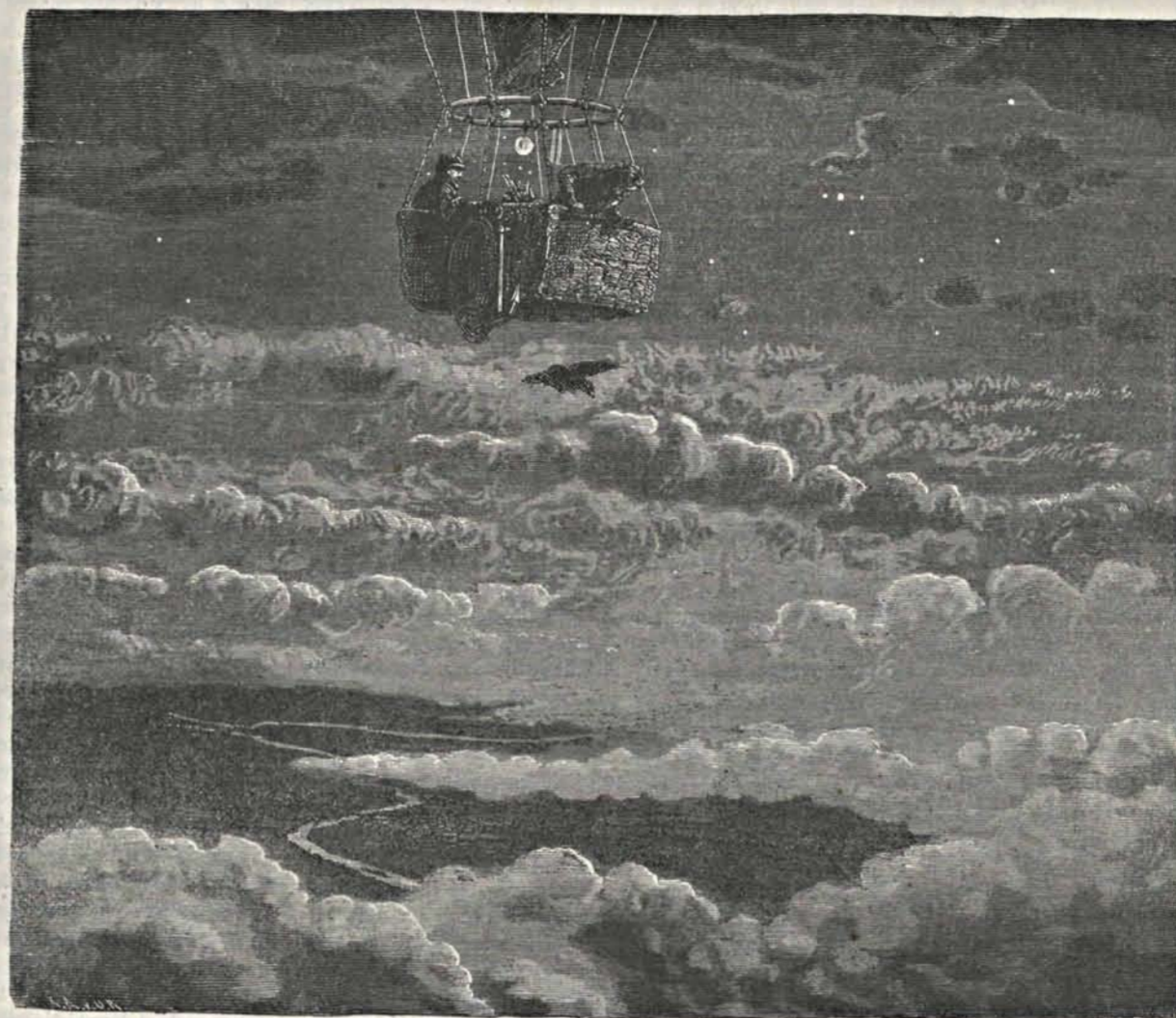
A közönség leveleit a főpostahivatalnál veték fel, míg a nemzeti védelem kormányára külön adta át sürgönyeit a légi hirtelnek, a ki a léghajós mellett a csolnakban ült. Az utasok száma nem haladhatta meg a négyet, mert így a teher túlságos lett volna. Ennélfogva igen kevés embernek sikerült e szokatlan uton Párisot elhagyni.

Miként valamenyny léghajós bizonyítja, szerfölött sajtászerű érzésragadja meg az embert, mikor először hagyja el a földet ilyen módon. A gömb mozgása és fölszállása teljesen láthatatlan azokra nézve, kik a kosárban ülnek, s mégis tudják, észreveszik és világosan látják, a mint az alattok elterülő óriási város lassanként kisebbedik és mind jobban-jobban tűnedezni kezd szemek elől.

„Mily pompás, mily szép!” — kiálta föl még eddigé mindenik léghajós, a ki e egyszerű képet madártávlatból élvezé, mely így sokkal szabadabban és magasabban hat, mint akár a legszebb körlátvány a legmagasabb toronytetőről vagy a legmagasabb hegytöcséről. Egyik léghajós Párisból

kiírtja, hogy egy ily egyszerű panoráma elragadó szépsége, a mint onnan a magasból föltáru, daczol minden leírással, minden költői képzélemmel. Míg az ember, midőn vasuton utazik, úgy képzeli, hogy a tájék mozog körülte, a léghajósnak ellenkezőleg úgy tűnik fel a világ, mintha léggömbje szilárdan állana és a föld süllyedne alatta mind mélyebbre. Az emberek, a kikkel csak az imént beszéltek, alig fölismerhető pontosságúvá törpültek, hangjaik elenyésztek az óriási zajban, mely Párisból tompa morajként felhallatszik. Oda lenn terül el a roppant nagy város két milliónyi aggó, izgatott és reményteljesen váró lakosságával, ezer meg ezer házával, kupoláival, tornyaival, kertjeivel, boulevardjaival, körfalával és erődjeivel, melyek megannyi elsőrendű csillagként veszik át körül. Az egyes nagyobb épületeket még tisztán ki lehet vonni a háztömegből. Ott áll a Vendôme-oszlop Napoleon szobrával;

de onnan a függélyes magasságból nézve a léghajós előtt kis tűnek vagy pontnak tűnik fel és meg sem tudná különböztetni körvonalait, ha árayékát a nap a térre nem rajzolta volna. A Szajna ezüst-szalagként kigyózik tova e roppant háztömegben keresztül.

Léghajó Paris fölött éjjel.

A léghajós a mélységbe néz le távcsövével. Világosan áttekintheti az ellenség állásait; hozzáig fölhatol a dobok tompa pergése, a jeltadó harsonák recsegő hangja, s mint egy hosszú fekete kigyó kanyarog amott az utcán egy ezred; a sötét alakok fölött meg-megvillannak a sisakok és szu-

vannak a léggömbök lelövésére? S ha egy ilyen golyó idáig fölhatna? Ha tán a csolnakot vagy épen a gömböt magát keresztül fúrná? Mné bukás lenne az e borzadalmas mélységbe! Pedig hát tisztán kivehető jó távcsövével, hogy az ellenség őt ott alant üzőbe vette.

Végre lassan túlhatol minden veszélyen s az ágyudörgés csak a távol messzeségből hallszik még fel hozzá. A harcziás képeket békebbek váltották föl; néhány madár, néhány lepke röpkedi körül ez idegen tümenéyit itt a léghajósban, mintha kérdeznék: Mit akarsz itt a mi birodalmunkban, te földi származat?

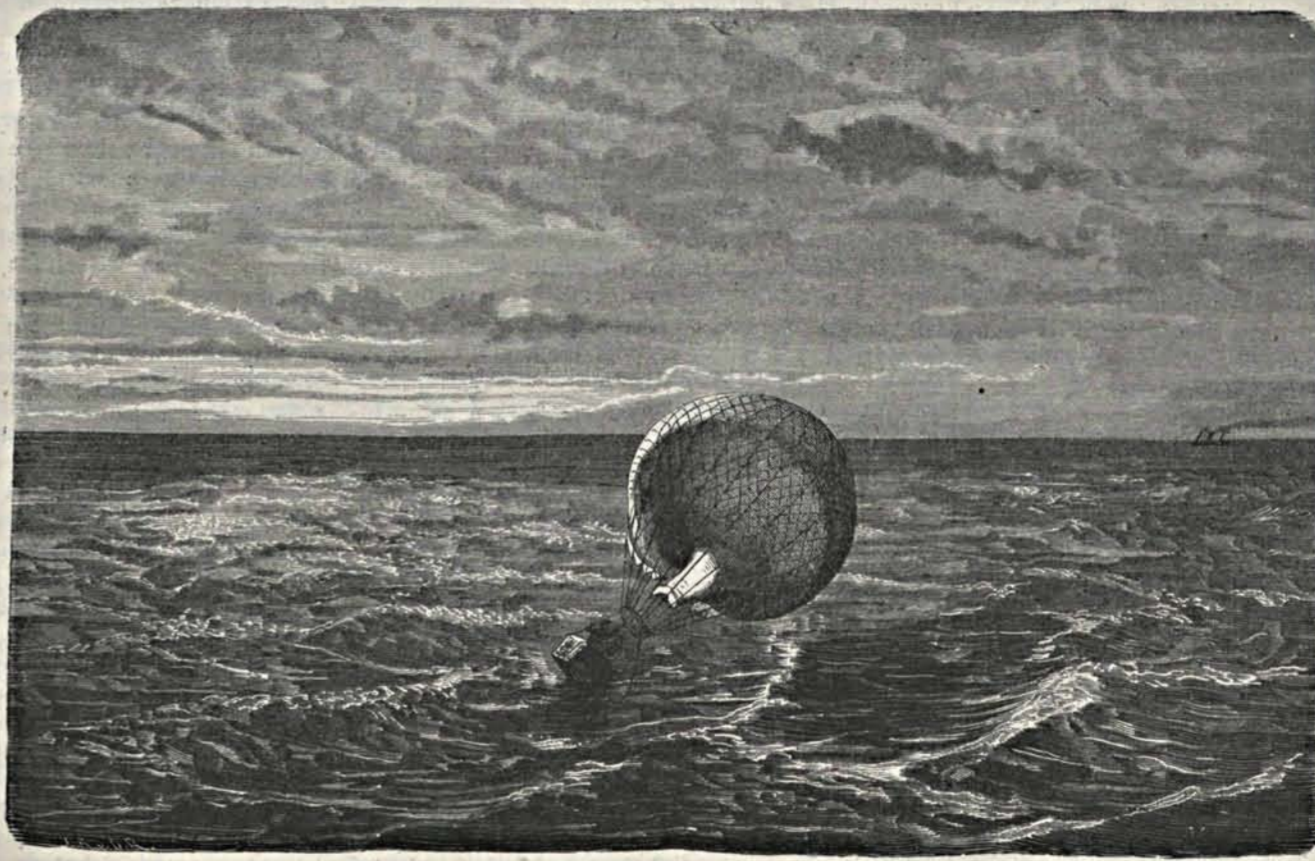
Ezután ismét új benyomások, újabb és mindegyre szokatlanabb jelenségek foglalják el a léghajós figyelmét, mikor a föld színét már nem láthatja többé. Iszonyu vastag felhőréteg terjedt szét közte és bolygónk között, mialatt a gömb folytonosan fölfelé száll s a lég hőmérsékete pedig észrevehetőleg csökken. Feje fölött az azurkék mennyboltozat mosolyog s a nap tisztán, fényesen ragyog felé; alatta felhők gomolyognak; némelyek gulaszerűleg emelkednek ki a többi közül, mások meg

óriási kupolákhoz hasonlítanak, míg mások ismét emberi alakot öltenek magukra.

A felhőréteg által a földtől és az ellenséges tábortól elzárva egyetlen hang sem hatol fel többé a léghajóshoz; legfeljebb a vasuti mozdonyok éles visítása képes a felhőréteget néha áttörni. Mélységek hallgatás uralkodik itt a maga sötét magasztosságában; hangnak nincs többé viszhangja, s csak mikor a szél a köteleket a gömb oldalához csapkodja, csakis olyankor török meg a néma csend. Maguk az emberek is csak susogva beszélnek egymással és nem akarják megzavarni e szent magányt, mely rájuk nézve olyan rémitően fenségesnek tűnik fel.

De a léggömb sem haladhat mindig derült, vidám és tiszta légkörben, s a nap nem ragyog mindig mosolygós és melegítő sugaraival a hajósok utasaira; ott ama mennyi magasságokban szintén otthonos a változóság; ott is vannak vi-

harok, eső, hó, jég, záporok és dermedt fagyok; e fényes napot ott is borongó éj szokta fölvaltani. Például mikor Glaisher 1863. júniusában, tehát meleg nyáron, 19° C. hőség mellett fölszállt, alig emelkedett 4700 meternyre, midőn egy 1800 méternyi vastag hófelhőrebe jutott. Jól megjegyzzük, hogy e légi utazás, miként említettük,

Lezuhánás a tengerbe.

vétke súlyát annál súlyosabban éreztetendő, azt dörge a Vatikán mindenható ura az árva bűnös fejére, hogy üdvöt elkérhözött lelkére csak akkor remélhet, ha a kezében lévő száraz faág újra kiszől a lombokat hajt. Tannhäuser kétségbeesve, visszatér hű szolgálójával Venushoz, a kiállott iszonyú fáradságokkal telt sikertelen zarándoklást karjaiban kipihenni. Ekkor hire érkezik, hogy — oh egek esodlaja! a száraz ág kivitrott s ezután Tannhäuser is feljut az üdvösség zöld ágára.

Ez elemekből csinál Wagner egy mixtum kompositumot, nála e három rész egygyé forr s előttünk áll Wagner Tannhäuserre, ki versenyben dalnoktársaitól legyőzve (de ugyanakkor Hermann gróf bájos huga, Erzsébet szívét meghódítva) világgá kel a Venus barlangjában keres kárpótlást. Megtalálja. Legalább az első felvonás bájalajai, tündéri csoportozatai nem egy hívtó el-tántoríthatónak az üdvesség útjairól. De az alvilágba lehat a harangok zugása, Tannhäuser lelkiismerete felébred, ott hagyja Venust s bájjait. Ez bujában megátokozza az egész világot s Tannhäuser specialiter. A szín változik, a távolban Wartburg vára, furulyázó pástorgyerekek, legelész nyájuk kolompja, s e naiv természet láttára Tannhäuser (legalább nálunk) elkezd pityeregni. Ekkor szerencsére megjelenik Hermann gróf vadászátával, marasztják Tannhäuser, ő távoznia akar e tájakról, de hallván Erzsébet iránti vonalmát, marad, — (s mi nálunk énekeseknél ritka, nem is kíván gazsi-emelést). A második felvonásban viszont látja Erzsébetet s a dalnoktermet; társaila igen díszes közönség előtt (melyben a szép nem nincs képviseelve) versenyre kel, fitymálja szerelmi dataikat, hisz ők nem tudják mi a szerelem, mint ő, ki azt Venustól tanulta. Erre általános felindulás, a dámák s öreg urak kereked oldanak, a többi, akár egy porosz invasio, Tannhäuserre ront, Erzsébet interveniál, Tannhäuser hálából leborul előtte (nálunk hasra fekszik) s azután elmeleg Rómába, hol a Tannhäuser-monda szerinti kudarcot vallja. Erzsébet sir utána, nem leli a bocsánattal visszatérők közt s belehal, épen jókor, hogy temetésével megakadályozza Tannhäusernek a Venus-barlangba irányzott lépteit, minék láttára Tannhäuser is halva összerogyik, az épen érkező zarándokok pedig a kivitrott száraz ág üdvöt hirdető történetét zengedezik a két szerető megtört szíve felett.

Eddig a mese! A mi az előadást illeti — erről szölk kimerítőn a napilapok; kiállítás szép, zenekar kitünő, karok jó — egyébről, jobb ha hallgat a krónika.

T. L.

Egyveleg.

**** (B. Eötvös mint szónok.)** A „Magyar Gyorsiró” szaklapban Fenyvessy gyorsirófőnök tollából Eötvöst mint szónokot méltányló leírás található, melyből átveszünk a következőket: Az avatott gyorsiró Eötvös beszédeinek már kezdetén tájékoztató volt, hogy meddig fog az terjedni. Tudta azt máris, hogy a boldogult, ha beszéde megkezdése előtt egy pohár vizet rendelt és a misztéri szék elé kiállott, akkor nagy beszédre készül; az a gyorsiró mindannyiszor előre kitűzhetette az óra-nyegyedet, melyben a beszéd végét érendi. Nagyobb beszédeinél rendszeren az első 5-6 mondattal röviden körvonalozta okoskodásának célját, és ha ezt egyenesen nem tevé, kijelölte azt legalább indirekte egy általa megzafolálandó szónok fölemlítésével. A mint beszédeiben előrehaladva, tulajdonképi tárgyába belemélyedt, elődása mind melegebb, ékeőbb, hatályosabb lett. Nincs a jelen magyar törvényhozás tagjai közt egy is, kinék az a mit Ciceró „a test ékesszólása” nevez, annyira hatalmában lett volna, mint Eötvösnek. Remek szavalt, élénk, de mindig szép taglajtése folyton vonalozta tette előadását. S ha beszédeinek tetőpontjára ért, szónok egész lényéből nem annyira a számító ész, mint főképp az erős meggyőző-zódés és nemes érzelem árja sugárzott ki. Az ily föllekesülés sohasem maradt el, valahányszor a szabadság és műveltség, az emberi nem haladás, a jogegyenlőség, a haza jövője vagy a népnevelésről szölk. „S itt legbensőbb meggyőző-zódésemet fejezem ki, „s itt nem titkolhatom el legmélyebb meggyőző-zódésemet” s hasonló tételekkel kezdette meg emelkedett hangon, ismételt mellére ütve, azon főtősi és zengzeter körmonda-

tokat, melyek azonnal a „Karthausi” s az akadémiái ünnepélyes beszédek szerzőjét varázsolák elének, s a melyeknek mását ismerlünk még csak Kölcseyben tárja elének. Bármily hosszúk e körmondatok, az egyes tagok mindig arányosak, az egész kereked és rythmikus, a kép pedig világos és határozott volt. A mily keresetlenül áradzó volt Eötvös, midőn beszéde uralkodó eszméjének kifejtéséhez eljutott, szintoly zörogosan válogató, sőt habozó volt szavaiban, midőn egy elv körülírásával foglalkozott. Ilyenkor szeméit földre szegezve, ujjával folytonosan lefelé mutogatva, mintegy kirajzolni iparkodott az előtte lebegő eszme képét. Szeme, arczvonása, testtartása és demonstráló kézlejtése híven tükrözték a gondolkozó vagy szellemi processzusát s elárulták, hogy e pillanthatban a szónok és költő fölé a philosoph uralkodik.

**** (A livlandi országgyűlés gyorsirói.)** A „Magyar Gyorsiró”-ban olvassuk, hogy már a livlandi tartomány-gyűlés is eljutott oda, hogy mint minden más törvényhozó testület, tárgyalásait gyorsirók által jegyeztessék föl. Erendi gyűlés vagy száz tagból áll, kik nehány város követeit kivéve, a tartománynak nem választott, hanem született képviselői, mert minden „lovag” az országgyűlésen ülésel és szavazattal bír. Berlinből hívtak meg négy gyorsirót, hogy Oroszország e tartományának gyűlésén működjenek. Midőn e gyorsirók,

Léghajó a hófelhők közt.

kik Stolze rendszerét követik, az elnök hosszu megnyitó beszédét stenogrammjokból felolvasták, úgy az elnök, mint a többi jelenlévők, kik gyorsirást még soha nem láttak, nem győztek bámulni: „Csodálatos”, „meszerű”, „főkialtások hangzot-tak minden oldalról. A gyorsirás csodái az országgyűlés egyik tagjára igen leverőleg hatottak. Míg ez annakelőtte minden lehető alkalommal szót emelt, a gyorsirók működése óta elmúlt, és midőn barátai szokatlan hallgatásának oka iránt kérdésködkötte, a gyorsirókra mutatva, azt felelte: „itt ülnek a lakatok, melyeket számra raktatok.” Ezzel meg volnának csöfolva azok, kik a gyorsirás előnyei ellenében azon hátrányát emlegetik, hogy kezde a szónoki viselkedetnek. Egyébként a rigai esztéves hasonlót magunk is tapasztalunk Magyarországon. A régi megyei bizottmányoknak egyik böbeszédűségéről országszerte ismert tagja az 1861-i országgyűlésre képviselőnek választatván meg, a gyorsirók azt várták, mindennap legalább is egy beszéd fog nekik tőle kijutni. Csodáltak, mert egyszer sem szölkott; csak nagyon haragosan nézett mindig a gyorsirókra, s egyik barátjának bevalotta: „Mégis csak jobban voltunk hajdanában; móta ezek a gyorsirók hegyezett fülekkel itt ülnek a teremben, beszélni sem lehet.”

**** (Lord Palmerston Páris 1815-ki megszűléséről.)** A waterlooi csata után minden európai nevezetesség Párisba sietett; lord Palmerston, akkor angol hadügyminiszeri titkár is oda utazott, s

naplójában többek közt ezeket jegyezte föl: „A poroszok nagy gyűlöletet és utálatot költöttek magok ellen Franciaországban mindazon vidékek lakóiban, a hol keresztüljöttek, nem annyira a sarz tulságos nagyságáért, — de oly különös visszataszító és bosszantó modorban hajtották azt fel, mi által áldozataik érzelmére a legfájdalmasabb hatottak.” Wellington azt mondta Palmerstonnak: „A francia sereg romlásának az egyesek rablási rendszere volt oka, a poroszok végszűzülése is ez lesz. Midőn a tiszteknek megengedték, hogy a sereg szükségére sarzoljanak, azok elkezdtek önmaguknak is zsákmányolni; s a kik ma eleséget kértek — holnap már pénzért jöttek vissza.” „A mi hadseregünk parancsnoka ellenben — folytató az angol vezér — a helyett, hogy tisztjei saját felelősségükre sarzoljanak, egy bizottmánynak tartoztak minden szükségüket feljelenteni, s a szükséges dolgokért a bizottmány folyamodott aztán a francia kormány ügynökeihez, kiknek működése a francia nép beleegyezésével történt; a fizetők így nem tekintették magukat a rablás áldozatainak, hanem egy igen terhes adó alatt szenvedőknek.” — „Ennek következménye az volt, — jegyzi meg Palmerston — hogy ámbár a poroszok és mi angolok is egyformán a nép költéségét éltnék, a poroszokat gyűlölték, minket szerettek.” — Ámbár a legyőzött nép utálta a poroszokat, de a bajorkozók képest még népszerűek voltak, „a bajorkor nemcsak raboltak és fosztogattak, hanem a botlilegeket is bőven osztogattak.” Az általános érzület az volt, hogy a németekből „az oroszokat sokkal becstelésebbek.”

**** (Statistikai kimutatás a háborúról.)** A porosz hivatalos lap a következő adatokat állítja össze a háborúról: 1870. júl. 19-én izenték meg a háborút, s 1871. febr. 16-án ért véget, tehát összesen 210 napig tartott. A háboru elején a német vaspályák naponként 42,000 embert szállítottak a Rajna felé. A német hadak 156 kisebb-nagyobb ütöközetet és 17 nagy csatát vívtak; 26 erődített helyet elfoglaltak, 11,650 tisztet és 363,000 katonát fogságba ejtettek. A németek továbbá 6700 ágyút és 120 sást és zászlót foglaltak el a háboru tartama alatt. — Augusztusban 13 ütöközet, 8 csata vívott s 4 vár vételet el; szeptemberre 13 ütöközet, 4 vár; októberre 37 ütöközet, 3 vár; novemberre 15 ütöközet, 2 csata 7 vár; decemberre 30 ütöközet, több csata, 2 vár; januárra 48 ütöközet 3 csata, 5 vár, végül februárra egy vár esik. Páris ostroma 130 napig tartott, mely idő alatt 22 nagyobb kitérés történt. Három tengeri ütöközet is fordult elő. — Persze mindezen adatok csak az éremnek egyik oldalát képezik. Minő borzasztó adatok fognak napfényre jönni, ha majd megjelenik a holtak és sebesültek statisztikája!

**** (A Németország részére átengedendő terület.)** bár a határvonalok a békekötésre vonatkozó végtárgyalásoknál Brüsszelben fognak megállapítani: hozzávetőleg 275 és fél négyzet mérföld, 1.682,773 lakossal, tehát, Ebből 160 és fél négyzet mérföld. 1.162,642 lakossal Elzászra, 115 négyzet mérföld. 520,131 lakossal Lotharingiára esik; ez utóbbi tartomány-nak, mely egészen majdnem 500 négyzet mérföldnyi területtel 1.600,000 lakost számlál, nagyobb része Franciaországnál marad.

**** (5 milliárd frank.)** Egy belga számítása szerint azon 5 milliárd hadikárpótlás, melyet a francziák a németeknek fizetnek, 100 frankos bankjegyekben egymásra rakva oly magasra nyulna, hogy mintegy 200 méter-rel (500 láb) felülmúlja a Mont-Blancot, mely 4800 méter (12,000 láb) magas. Öt milliárd ugyancsak 100 frankos bankjegyekben egy csomagban köve 5000 méter (12,500 láb), vastag lenne. Száz 100 frankos vagyis 10,000 frank egy centiméter-es csomagot képez. Egy millió vagyis 100 csomag 1 méter, 10 millió 10 méter, 100 millió 100 méter és egy milliárd 1000 méter magas. Ezer frankos bankjegyekben a hadikárpótlás összege 500 méternyi, (1250 láb) magasságra terjedne vagyis 3 vagy 4-szerre magasabbra a st.-michel-i vagy anvers-i templom tornyánál. Ha a németek hadikárpótlásuknak csak tizedrészt átengednék a belgáknak, minden férfúnak, nőnek és gyermeknek lehetne egy 100 frankról szóló takarékpénztári könyvecskét adni. — Poroszország, mint már multkor említettük, ennél sokkal kisebb összeggel kifizetheti összes államadóságát.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 12-ik számához 1871. márcz. 19.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

(A Kisfaludy-társaság újabb kiadványai.) Most jelentek meg s küldetnek szét a Kisfaludy-társaság három éves pártolói illetményeiből az 1869-re szólók. Valószínűleg utoljára ily elkésve, minthogy a kiadás és szétküldés egész anyagi gondját jövőre az Athenaeum vette át. Ezt azonban csak mellékesen jegyezzük meg, mert a kötetek beca el fogja feledtetni a késedelmet. Elöl említjük Pákh Albert „Humoros életképeit,” egy vastag kötetben. Tíz életkép, részint beszély, részint rajz-alakban, de mind egészséges humorral, élénk kedélyvel teljes kis művek, melyek az olvasóban bizonyosan fel fogják kelteni a kötszeresen késő sohajt, hogy írjunk oly korán abba hagyta az irodalom ez ágát — s aztán az életet! A kötethez mintegy bevezetésül az a szép és tartalmas emlékszedv ny adva, melyet Gyulai Pál tartott az elhunyt fölött az akadémiában. — Ezenkívül még három kisebb kötetet vesznek egyszerre a Kisfaludy-társaság pártolói; egy irodalmunkban egészen új vállalat három első számát: *Spanyol színműtár*, az oly gazdag spanyol színművészet legkitünőbb remekeiből, és pedig eredetiből fordítva. *Calderontól* két mű: „Az állhatatos tejedelem,” e páratlan példányokra a kiválóan keresztjén drámatának; és „Az élet álom.” Az elsőnek fordítását Greguss Gyula kezdte meg, de kora halála meggátolván a befejezésben, Györy Vilmos fejezte be, ki a másikat is fordította. A harmadik mű *Moroto* remek vigjátéka a „Közönyt közönnnyel,” mely a nemzeti színházban is oly nagy és méltó tetszés aratot; szintén Györy fordításában és pedig igazán kitünő fordításban, hűséget egy mint szépségét illetőleg. Valódi hődítésnek tartjuk irodalmunk részére e három művet, oly nyelvből, melyet eddig csak másod, harmad kézből ismertek nálunk. A Kisfaludy-társaság, mely fordításával folyvást több s több remekét a világirodalomnak hozza közelebb nyelvünknek, valóban nem tehet ennél jobb s gyümölcsözőbb szolgálatot; és oly fordítók kezéből, mint Györy is, majdnem annyit élvezetelt vehetjük a költészet remekét, mint eredetiben olvasva.

(A magyar Shakespeare-ből) is jelent meg egy kötet ismét: a XI., mely kivételesen három művet hoz: „Romeo és Juliá-t” s a „Vihar”-t *Szécsényi Károly* és a „Vizkereszt”-et *Leóay József* fordításában. A legnagyobb drámáiról magyar kiadásából még csak négy színmű hiányzik, melyek a XII. és XIII. kötetben még ez évben megjelennek. (A XIV.—XVIII. kötetek, az angol történeti darabokkal már megjelentek.) Azután egy kötet a kisebb költeményeket hozza. S egy befejező kötet a Greguss által irandó írói élet-s jellemrajzot. S ezzel a nagy vállalat, mely Tomory áldozatából, a Kisfaludy-társaság szemlenni gondjai alatt létesült, be lesz fejezve, és pedig aránylag rövid idő alatt, mert az első kötet épen Shakespeare háromszázados ünnepére (1864. áprilisban) jelent volt meg. — Egy-egy kötet ára 1 ft.

(*Mészáros Lázár*) 1848—9-ki m. kir. hadügyminiszer hátrahagyott irataiból, melyeket Szokoly Viktor beszélt közre, ismét megjelent egy csinos füzet: „Eszméi és jellemrajzok az 1848—9-diki forradalom eseményei- és szereplőiről” czim alatt, az „Athenaeum” kiadásában. Azt hisszük, nem szorult ajánlatra; tárgya oly érdekese teszi mint írja, kinék kedélyes tőla s szeretetre méltó egyénisége legesekélyebb észreveletemek is bizonyos báj kölcsonöz. — A 105 lapra terjedő füzet ára 80 kr.

(Az „Athenaeum” kiadásában) továbbá megjelent: *P. Szathmáry Károly* „Az ország sebei” czimú eredeti regénye, melynek tárgya az 1848-9-ki időből ny véve. 4 kötet ára 4 ft. — „Schwarzó Diamant.” *Jókai* hasonlóvü ismert regényének német fordítása. Öt kötet, ára 5 ft. — „Nemzetgyűlési élekek.” A XVIII. és XIX. században tartott országgyűlési munkálatokból kivonva. Irta dr. Horváth Pál. A pesti egyetemnél pályadíj nyert dolgozat. Ára 1 ft. 20 kr.

(A „Nemzeti színház könyvtára”) gyors füzetekben követi egymást. E vállalatban, melyet a nemzeti színház intendantsáua kezdeménye folytán Pfeiffer Ferdinánd ad ki, minden eredeti és fordított színműt és operaszöveg megjelen, mely a nemzeti színházban előadásra kerül. Minden

füzet egy darabot tartalmaz s megszerezhető külön is; és pedig olcsón, mert csinos kiállításban, kisebb-nagyobb darab mind 40 kron. E színműtár sok czélt egyesít magában. Feleleveníteni a régi szokást, hogy a színművek, melyeknek tulajdonképi talaja a színpad s nyilvánossága a lámpafény, az irodalomba is átplántáltassanak, mi által a szörzök és fordítók a nyelv gondos kezelésére és csinoságra ösztönöztenek, — nem is említve az irodalom gyarapodását. Mellékesen: hogy a színművek, az eddigi szereplők helyett hibátlanul nyomtatott szöveghez jussanak és pedig az egész darabhoz, mi szerepük felfogását nagyon könnyíti és végre is az előadás előnyére szolgál. Hogy azonban ily vállalat, olcsósága mellett is fénállhasson, tömeges pártolásra van szüksége, mit ismét épen olcsósága tesz lehetővé a emlékeztető. Így talán el lehetne érni, hogy idővel a nemzet színház egész repertoírját felvehetné, nemcsak az új darabokat, hanem a régi — de még színpadon levők közül is azt, a mi erőt ér és nyomatásban még meg nem jelent; mit valóban óhajtanunk kell mind az irodalomban, mind a színpadon (kivált a vidéki) érdekében. — A „Nemzeti színház könyvtára”-ból eddig már tizenöt füzet jelent meg következő tartalommal: I. füzet. *Török János*. Eredeti dráma 5 felv. Irta Szépligeti. — II. *Forstner Pál*. Színmű 4 felv., versokban. Irta Augier Emil. Fordította Paulay Ede. — III. *Egmont*. Szomorujáték 5 felv. Irta Goethe. Ford. Szépligeti. — IV. *A két jó barát*. Dráma 3 szak. Irta B. Jósika K. — V. *A nők az alkotmányban*. Vígj. 3 felv. Irta Tóth K. — VI. *A regény vége*. Vígj. 1 felv. Murger után Szépligeti. O. Ferencz. — VII. *A közigyűgyek*. Vígj. 1 felv. Irta Berzék Árpád. — VIII. *A kompanisták*. Vígj. 1 felv. Irta Labich és Mus Engen. Magyarította Feleki József. — IX. *Erneszt*. Vígj. 1 felv. Clairville és Gastineau után Benedek József. — X. *A phrenolog*. Ered. bohózat 1 felv. Irta Justus. — XI. *Mert nem házasságok meg a sógor?* Eredeti vígj. Irta Balázs Sándor. — XII. *Fidelio*. Opera 2 felv. Irta Treitschke. Ford. Lengy. Zenéjét szerz. Beethoven. — XIII. *Tannhäuser*. Szövegét és zenéjét írta Wagner Richard. Ford. Ábrányi Kornél. — XIV. *Júlia*. Dráma 3 felv. Irta Feuillet Octave. Ford. Paulay Ede. — XV. *Már alszik*. Vígj. 1 felv. Irta Grange Jenő és Bernard Viktor. Ford. Szerdahelyi Kálmán.

(*Berezik egy felvonásos vigjátéka*) „A közgyűgyek” hétfőn, márcz. 13-án került színre először. Bár Szépligeti és Szerdahelyi kitünő játéka s egy pár eredeti ötlet újdonsága tetszést szerzett a darabnak, kimondhatjuk róla, hogy beltréteke kevés s még azon szerény színvonalon is alul marad, melyet ily kisebb vigjátékoknak elé kitűzni szeretünk. Első fele kivált lassus nehézkes; ellenben a végmegoldás nagyon is gyors s felületes. A tehetségese fiatal szerző valóban nagyobbra helyezhetné diosvagyát!

(*Melyik nyeri?*) A Telek-pályázat (vigjáték) bírálói márcz. 12-én döntöttek el a pályázatot ügyet. Másnap este a „Reform” már újságotolta, hogy a száz aranyat a „Szivtelen” czimú vigjáték nyeri, — némi gúnnyal mondván, hogy „ez találatott legkorrektebbnek.” Másnap reggel a „Fővárosi Lapok” átvették a „Reform” esti híret, gúnnyosan jegyezvén meg, hogy „a Reform sietett kiírni.” No, ők meg „siettek átvenni.” A „Buda-Pesti Közlöny” erre azt jegyzi meg: reklámnak még korai, (a nyilvános eldöntés 20-kán lesz,) hírnek meg nagyon kötes eredetű. — Mi a dolgotról mit sem tudunk; csak bámuljuk azt a fiatal kedélyt, mely gyönyörűt találja, vagy épen ambiciozját helyzi abban, hogy ő lehessen az első, ki egy garantírozhatlan hirt szölknek érezhet! Nevetők, ha végre is egy szivtelen bíráló ültette volna föl e kíváncsi urakat a „Szivtelen”-nel. De bezzeg szivtelen tréfa a „Szivtelen” szegény szerzőjére nézve, ha elbiztamagát a hirben, talán iszik is a 100 aranyos medvébörre, s jövő héttön azt hallja az akadémiában, hogy az ő darabja volt a legrosszabb!

Közintézetek, egyletek. **** (Magyar tud. akadémia.)** A márcz. 13-ki szakülésen dr. Furdnyi Lajos egyetemi tanár értekezett egy víz moszatról, melyet „oedogorium diplandrum”-nak nevez. Than Károly azon vey-

tani hatásról szölk, melylyel a dohánnyüst az emberi vére befolyást gyakorol; a dohánnyüst ugyanazon optikai változást idézi elő a vér-színanyag hígított oldatában, mint a szénelégleg (vulgo: széngöz). De ha fölöleges tisztá levegőt bocsátunk a füsttel telített vérdátra, a vér eredeti sátságai ismét előállnak. E kísérletnek első része a mily ijeszto, második része épen oly vigasztaló a dohánnyözkre nézve.

**** (Országos képművészet tanács)** szervezését rendelte el, Pauler kultuszminiszer előterjesztésére, a király. Állni fog három évre kinevezett elnökből, alelnökből, 12 tanácsosból s jegyzőből. Fizetést csak a jegyző kap. Az elnököt a király nevezi ki, az alelnököt, hat tanácsost és jegyzőt a közoktatási miniszer, hat tanácsost pedig a képművészet tanács választ három évre. E tanács föladata lesz: a képművészet állását és szükségét figyelemmel kísérni, s erről a közoktatási miniszteriumnak javaslatoakat küldeni, s az állam-egyetem mikénti fölhasznalását illetőleg javaslatoat adni; a művészi oktatás ügyében a minisztert szakvéleményével támogatni, a pályázatoknál, országos és nemzetközi kiállításoknál közreműködni, pályabíróskodni, akkori, stb.

**** (A nőképző-egylet első fölovasási estélyén)** Pulszky Ferencz a nemz. muzeum számára hozott gipsz-öntvényekről értekezett. Ezek nagybecsű antik szobrok: a belvederi Apolló, a farnesei bika, a milói Venus, a versaillesi Diana, a Laokoon-csoport sat. hű másolatai gipszből. Nálunk nincs kitünő szobornő, s így e másolatok e hiányt pótolják. Felolvasása végén Pulszky meghívta a közönséget a pesti öntvények megtekintésére. Ezeren meg ezeren — úgy mond — száz meg száz mértfüldnyit utat tesznek most is, mint tettek hajdan Göthe és Lessing, hogy Olaszországban, Párisban vagy Londonban megnézhossék e szobrokat: a belvederi Apollót, mely a legszebb férfi alak, vagy a milói Venust, mely a legszebb női alak ábrázolása; most ezeket hű másolatban birjuk itthon is. — Pulszky után Berecz Antal tanár tartott érdekes értekezést a vizről, melyet fizikai mutatóanyagokkal kísért. — A második estélyen Greguss Ágost tartott szölk-tani előadást Madách Imre korán elhunyt költőnk „Ember tragédiájá-ról és Rónay Jácint értekezett a föld őstörténetéről.

Egyház és iskola.

(A pesti egyetem bölcseleti kara) dr. báró Eötvös Lorándot, az üdvözölt báró Eötvös József fiát, mint magántanárt képesítette, s a rezséről írt tudományos dolgozata alapján az elméleti természettan helyettes tanárává választotta. B. Eötvös e minőségében előadásait már a folyó tanév nyári szakában megkezdi. — A fiatal tudósnak a scari-sorai jégbarlangról írt ismertetését 1869. decemberben lapunk közölte, s úgy tudjuk, ez volt első dolgozata, melylyel a nyilvánosság elé lépett.

(*Kinevelés*.) Hauszmann Ferencz orvos-tudor a pesti egyetemnél a hasonszerűvészt nyilvános rendkívüli tanárává neveztetett ki.

Mi újság?

**** (Márcz. 15-ke évfordulója)** alkalmából a Petöfi-szoborra hiva föl nehány lap a figyelmezt. Reményi erre kijelenti, hogy a kivánt összeg (30,000 ft.) még nincs együtt, noha a hazai takarékpénztárban betett tőke kamataival már 25,000 frt körül jár. Ma is változatlanul áll ama már évek előtt közölt szándék, hogy a szobor Pest egyik nyílt terén, szomból, a halhatatlan költő születésének ötvenedik évfordulóján, tehát 1873-ban, lepleztessek le.

**** (A király, királyné)** és gr. Andrássy miniszterelnök márcz. 15-kén délután Bécsből Budára érkeztek. A királyné mint mondják, a pesti indóházban így szölk dr. Andrássyhoz: „Örülök, hogy ismét itthon vagyok.” Másnap B. Eötvös özevegét látogatta meg, hogy személyesen fejjeze ki részvétét a nagy csapás felett, melyet az Eötvös családallal együtt az évge nemzet érez.

**** (Gr. Andrássy Gyula a miniszterelnök nem magyar, hanem orosz.)** A „Golos” czimú sz.-pétervári orosz lap pesti levelezője folyton rettenetesen dühöng ellenünk magyarok ellen. Legutóbb ezeket fundálta ki: „Mostanában a magyar nemzeti-

